

Кафедрі «Охорона праці та навколишнього середовища» – 50 років

[Є. Ящеріцин]

#18-19 от 22.10.2013

: ;

Цього року кафедрі «Охорона праці та навколишнього середовища» виповнилося 50 років. І хоча офіційно вона була створена 1963 року, та її історія почалася задовго до цього. Ще у 1882 році на з'їзді Південноросійського товариства технологів професор В. Л. Кирпичов зробив доповідь «Про заходи безпеки при поводженні з машинами і приводами». У 1885 році перший директор ХТІ професор В. Л. Кирпичов підготував та особисто читав студентам курс «Фабрична гігієна», і протягом наступних десятиліть курс розширювався й удосконалювався. 1963 року в ХПІ було створено кафедру охорони праці, якою до 1971 р. керував доцент С. С. Наумов. Тоді викладали курси «Охорона праці» та «Промислове будівництво». З 1970 по 1973 роки на кафедрі працював талановитий вчений, засновник наукового напрямку і курсу «Ергономіка», к. м. н., майстер спорту з гірського туризму, відомий альпініст Ю. М. Мадієвський. З 1971 по 1986 року кафедру очолював доцент, к. т. н. О. Д. Привалов. У цей період на кафедрі активізувалась науково-методична робота, були введені нові курси «Радянське право», «Художнє конструювання», створені навчальні лабораторії з охорони праці, ергономіки, промислового будівництва. Широкого впровадження набули ігрові методи навчання, ініціаторами яких були к. т. н. Г. В. Медведєв, доцент Н. П. Вершиніна, доцент М. М. Латишева. Кафедра успішно працює за науковою та господарчою тематиками. За розробку технологічного змачення, що знижує загазованість повітря робочої зони, творчий колектив був нагороджений бронзовою медаллю ВДНГ (Москва). Тоді ж відбувається демонстрація наукових досягнень кафедри у міжнародному центрі Хаммера (Москва) та обладнання захисту навколишнього середовища, якими займався к. т. н. В. В. Березуцький. У 1986–1989 рр. кафедрою керував к. т. н. І. М. Сапунов. У цей час розділ «Охорона навколишнього середовища», який раніше входив до курсу «Охорона праці», виділяється у самостійний курс.

З 1989 року кафедру очолює доцент, к. т. н. В. В. Березуцький. Ці роки були періодом складних, а часом і драматичних процесів в Україні та нашому університеті. У 1991 році

кафедра отримує сучасну назву «Охорона праці та навколишнього середовища», і цього ж року до її складу увійшов цикл «Громадянська оборона». Створюються курси «Основи промислової екології» і «Безпека життєдіяльності», виконуються господарчі договори з підприємствами не тільки Харкова, а й інших міст (Пензи, Севастополя, Запоріжжя та ін.). У 1993 році на кафедрі відкривається аспірантура з екології, тут успішно захистили кандидатські дисертації П. В. Одарюк, О. С. Лісогор, Д. Л. Донський.

У 1995 році вперше в Україні саме на нашій кафедрі почали навчати студентів за спеціальністю «Екологічні технології та обладнання», що вимагало від колективу великого творчого напруження при підготовці нових спецкурсів, серед яких було багато оригінальних: «Основи біології та мікробіології» (Л. А. Васьковець), «Інженерна екологія» (О. М. Древаль), «Розрахунок і проектування систем очищення стічних вод» (В. В. Березуцький), «Розрахунок і проектування систем пилегазоуловлення» (В. Ф. Райко), «Геохімія» (М. М. Латишева) та інші. Студенти нашої спеціальності груп МТ-45 та МТ-47 були одними з кращих за успішністю на механіко-технологічному факультеті, неодноразово ставали переможцями інститутських та республіканських конкурсів та олімпіад. На жаль, через зміни Міністерством освіти і науки України видів спеціальностей відбулось лише три випуски висококваліфікованих фахівців, і на цьому було припинено їх підготовку за рішенням керівництва університету.

З введенням у 1999 році для студентів усіх спеціальностей курсу «Охорона праці в галузі» на кафедрі склався цикл дисциплін, які всебічно охоплюють усі аспекти проблеми безпеки: у промисловості – «Охорона праці» та «Охорона праці в галузі»; у надзвичайних ситуаціях – «Цивільна оборона»; у навколишньому середовищі – «Основи екології», і, нарешті, дисципліна, яка закладає фундаментальні основи, – «Безпека життєдіяльності».

З 1993 року кафедра стала колективним членом Міжнародної академії наук з екології та безпеки життєдіяльності, президія якої знаходиться в Санкт-Петербурзі (Росія).

« ».

У 2001 році при Раді ректорів Харківського вузівського центру було вперше в Україні створено громадську організацію «Спілка фахівців з безпеки життєдіяльності», головою якої було обрано професора В. В. Березуцького. Як член цієї спілки кафедра щорічно бере активну участь в організації науково-методичних конференцій «Безпека життєдіяльності» та

«Безпека людини у сучасних умовах», які проводяться в НТУ «ХПІ».

За навчальний рік на кафедрі проходять підготовку більш як 12 тисяч студентів, а кожен з них за весь час навчання 5–7 разів опановує знання на нашій кафедрі, у тому числі із дипломного проектування. За 50 років тут навчалися більш як 500 тис. студентів.

Щорічно під керівництвом професорів В. В. Березуцького, В. Ф. Райко, старшого викладача Н. С. Євтушенко виконується госпдоговірна і бюджетна тематики.

Наукова розробка «Пересувна установка очищення і регенерації мастильно-охолоджуючих технологічних середовищ», виконана під керівництвом В. В. Березуцького, у 2006 році посіла перше місце у Всеукраїнському конкурсі інноваційних технологій за напрямом

«Енергозберігаючі технології» та впроваджена у технологічний процес на одному з

автотранспортних підприємств Запоріжжя. Демонстраційні моделі наукових розробок

кафедри представляються щорічно на Міжнародних виставках. Це, наприклад, мобільна

система мийки автомобілів з очищенням і регенерацією миючого розчину; пересувна

установка очищення і регенерації мастильно-охолоджуючих технологічних середовищ.

Викладачі кафедри підготували під редакцією професора В. В. Березуцького та видали з

грифом Міністерства освіти і науки навчальні посібники (з курсів «Охорона праці», «Безпека

життєдіяльності», «Цивільна оборона»), а також навчальні посібники для лабораторних і

практичних робіт («Охорона праці», «Безпека життєдіяльності», «Цивільна оборона»), серію

методичних вказівок щодо виконання розділів «Охорона праці та навколишнього

середовища» в бакалаврських і дипломних роботах для студентів різних спеціальностей.

Чотири роки поспіль кафедра проводила 2-й тур Всеукраїнської студентської олімпіади з

дисципліни «Безпека життєдіяльності», в якому взяли участь студенти з більш як 50 вузів. З

2008 року кафедра вперше в Україні почала проводити Міжнародну студентську олімпіаду за

напрямом «Безпека життєдіяльності», а з 2009-го вона стає щорічною Інтернет-олімпіадою.

Сучасна кафедра, що викладає дисципліни з напрямку безпеки людини, повинна мати

міжнародні зв'язки та брати активну участь у Європейському процесі сталого розвитку

людини та країни. Питання організації безпечного існування людини є одними з головних на

теперішній момент у світі та Європі, тому кафедра активно співпрацює із університетами

США, Словаччини, Польщі, Росії та інших країн. У 2008 році укладено договір із Державною

Академією озброєних сил Словаччини ім. генерала Мілана Растислава Штефаника (м.

Ліптовський Мікулаш), у 2011-му – із Державним університетом Словаччини (м. Жиліна); за

договором НТУ «ХПІ» з Белгородським технологічним університетом ім. Шухова ведеться

співпраця із кафедрами прикладної екології, безпеки життєдіяльності. Кафедра співпрацює

із науковцями США, а саме із Борисом Блюхером, PhD, PE, CSP, CQE, професором

Департаменту охорони здоров'я, безпеки та навколишнього середовища Університету штату

Індіана, Terre Haute, IN 47809. Б. Блюхер читав лекції у НТУ «ХПІ» за програмою Фулбрайта

у травні – червні 2011 року. Національний технічний університет «ХПІ» висловив

зацікавленість у програмі Erasmus Mundus та підтримав пропозицію її координатора –

Туринського політехнічного університету. Активну участь у виконанні цієї програми взяла

кафедра охорони праці та навколишнього середовища, і у 2012 році проект виграв

Європейський грант на суму 3.958.000 €. Із 15 липня 2012 року наша кафедра бере участь у

виконанні міжнародної програми Erasmus Mundus – EUROEAST, яка передбачає обмін студентами, аспірантами, службовцями між європейськими країнами.

А з нагоди 50-річчя кафедра провела 13–14 вересня регіональну науково-методичну конференцію «Роль та місце сучасної кафедри у процесі навчання студентів». Відкрив пленарне засідання ректор університету професор Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ. Він привітав учасників конференції та звернув увагу на значний вклад кафедри у навчання студентів, у науковий доробок нашого університету.

Далі з доповідями виступили голова виконавчої дирекції фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань України у Харківській області В. О. Предко, начальник управління рятувальної служби Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій України в Харківській області полковник О. В. Белай, заступник декана МТ факультету доцент І. Ю. Адашевська, завідувач кафедри «Охорона праці та навколишнього середовища», д. т. н., професор В. В. Березуцький, завідувач кафедри ХНУ ім. В. Н. Каразіна професор М. І. Адаменко, завідувач кафедри Харківського національного архітектурно-будівельного університету професор В. О. Юрченко, завідувач кафедри «Валеологія» ХНУ ім. В. Н. Каразіна професор А. М. Тимченко, викладач ХНУ радіоелектроніки О. В. Мамонтов, представник навчально-методичного центру Цивільного захисту та БЖД Харківської обл. Г. І. Олейник, староста групи МТ-53 М. Максименко.

За високі показники у педагогічній роботі ректор Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ нагородив почесними грамотами М. М. Латишеву, І. В. Гуренко, Є. В. Ящеріцина, Д. Л. Донського, Н. С. Євтушенко, І. М. Любченко, Н. Є. Мовмигу, В. В. Макаренко, С. В. Котлярову, В. В. Пархоменка, Н. Є. Твердохлєбову, Л. Г. Зелінську, О. А. Музикіну, М. А. Кулакова, Р. М. Антонович, О. О. Квіткіну, В. О. Разлом, О. М. Танкову, Н. Г. Черкашину. Почесні грамоти від фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань України у Харківській області отримали О. М. Древаль, Н. П. Вершиніна, В. В. Горбенко, В. Ф. Райко, Л. А. Васьковець, Т. С. Бондаренко, їх вручив В. О. Предко. Начальник управління рятувальної служби Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій України в Харківській області полковник О. В. Белай нагородив почесними грамотами О. С. Лісогор, Є. О. Семенова, Н. Д. Устінову, Т. С. Павленко, В. О. Мягкого, Л. М. Чуніхіну.

На майбутній конференції «Безпека людини у сучасних умовах», яка відбудеться у грудні в НТУ «ХПІ», вручатимуть грамоти НМК Міністерства освіти і науки Н. О. Букатенко, І. О. Мезенцевій, О. А. Максименко, І. С. Калініченко, І. О. Шликовій, О. В. Толстоусовій, Д. І. Єршову.

У вересні розпочався новий етап діяльності кафедри «Охорона праці та навколишнього середовища» – навчання студентів за напрямом «Охорона праці». І для залучення найкращих абітурієнтів ще рік тому на кафедрі була заснована Мала академія безпеки життєдіяльності. У квітні – травні серед школярів Харкова і області був проведений конкурс друкованих робіт і малюнків «Безпека очима дітей». На конференції були підведені підсумки, а переможці нагороджені почесними грамотами і подарунками.

До конференції було видано монографію «Сучасна кафедра з охорони праці та навколишнього середовища вищого навчального закладу» викладачів кафедри. У цьому

виданні вперше загальна кафедра виконала науково-обґрунтований комплексний аналіз показників навчально-методичної, організаційної та наукової діяльності за роки існування. На основі цього аналізу вдосконалена система управління роботою кафедри.

Є. Ящерицин, за дорученням Спілки фахівців з безпеки життєдіяльності людини, к. т. н., доцент кафедри «ОП та НС»